

SOKFÉLE.

LXI szám. Béts. November 30 - dikán. 1832

Páris, vagy: Száz 's egytől írott könyv.

Az isméretes valóban derék Ladvocat Párisi könyv-
áros a' Juliusi revolutio előtt sok frantzia írókon segí-
tett, mert dolgozásaikért igen is bőkezűleg tisztelte
meg őket, úgy hogy nemes szívűsége által több Szer-
zőnek szerentséjét, 's hírét megalapítá. Maga az utolsó
revolutio által annyi kárt vallott, hogy meg kellett
volna buknia, ha a' hálás írók nem nyújtottak volna
neki segédet. Frantzia ország legjelesb írói közül 101-
en egyesültek azon tzelra, hogy mindenik, legtökéle-
tesb elmemiveinek egyikét átadja Ladvocatnak, min-
den jutalom nélkül. Ez a' 101 munka egy kötetben
jelent meg e' tzm alatt: Páris, vagy Száz, 's egytől
írott könyv; melly mindég tartandó emléke lesz a' je-
tenkornak a' frantzia litteraturáról, 's azon ditső köz-
részvétről, mellyel Frantzia Ország lakói minden nagy
's szép tettek iránt viseltetnek. Tartalmát ennek a'
maga nemében egyetlen egy könyvnek teszik a' legje-
lesebb tárgyakról írtt értekezések, mellyeknek vonzó
sokneműsége minden képzelődést felülhalad. Hirtelen
elkelt első kiadása, ámbár számtalan példányokban
jelentek meg. Egy más után tsak hamar több kiadás
leve szükséges. 'S ez az egy könyv képes leend Lad-
vocatnak régi fényét, hírét, 's hitelét visszaszerezni.
Német Országban Schmerber Frankfurti könyváros
hirdettette már e' jeles munka' oltsó kiadását frantzia
nyelven az eredeti szerént. Több német fordítások is
jelentettek, mellyek távolyról sem fogjak elérni ezen
ritka munka hasonlíthatatlan felemelkedésű szellemét.

Az amerikai kávéház Londonban (Egy német levélből.)

Nem hiszem, hogy Londonnak óriási közösülése a' világgal magát elevenebben 's mégis szerényebben ki tudná tüntetni, mint a' Cityben (belsőváros) lévő dél 's éjszak amerikai kávéházban, a' Bank 's Börzéhez közel. Rövideden le írom. Egy mind a' két oldalról magától felnyiló 's bezáródó ajtón keresztül, egy nem igen nagy de tsinosan bútorozott szobába jutni, hol a' Pintzést egy eleven férjfiút megszólítja az ember, hogy, mi újság? Ez, kevés szavakkal előadja, ha vallyon hajók érheztek e' meg, mit hoztak magokkal, 's mind azt a' mi az azon nap megjelent lapban különösen figyelmet érdemel. A' kivánt lapot meg nevezi az ember, 's ha maga rest keresni, ő előhossa azt onnan, hol, azt lehet mondani, tsak nem az egész világ újság levelei hevernek. Itt találni az egyesült éjszakamerikai státusokból tsak nem minden újság levelet, továbbá új Braunschweighból, mint szintén kelet Indiából, Madrásból 's nyugot Indiából majd mindenikét, Hayti 's minden nyugot Indiai szigetek újságait, — Panama, Mexico, Veracrutz, Gvatimala, Lima, Valparaiso és Maracaibo újságait, sőt a' jöreménység foki 's dél újválési hirlapokat is. Ezen kívül, Hollandiai, Frantzia, Portugalliai, Spanyol és Svéd tudósításokat, a' Hamburgi levelezőt, és az Augsburgi közönséges újságokat, valamint minden Angol, Schott, Irlandi hirlapokat, Angol, éjszak Amerikai 's néhány Frantzia fontos Revias (Tudományos Lapok) 's periodicus Irásokat, minden folyóárokat, a' Státusok hitelző-és váltó leveleknek, 's hajós tudósításokat, úgy szinte sok folyóírásokat. A' nevezett számos újságok közül, még a' Portugalliait sem véve ki, egy sem

ajánlja magát oly kevéssé, mint a' németekéi. *) Tenta, peuna, papiros minden olvasó számára készen áll, a' szobában két levéltáska van, egyik a' városi, másik a' közönséges Posta számára. Ezen intézet birtokosának, a' világ minden részeiben vannak levelezői, 's az újabb tudósításokat igen sokszor elébb közli mint maga a' Loyde is (a' legnevezetesebb kávéház Londonban), holott, minden hajó biztosítások itt tétetvén meg, az hajós tudósítások is többnyire legelőbb érkeznek meg. Ezen kávéház egy Irót tart a' Parlamentben, ha fontos ülések vannak, ki a' leírottakat minden 2—3 órában (egy ugyan azt kilentzféleképpen írja le, hihetőképp Pantographia segítségével) a' kávéháznak általküldi. A' falon jó földabroszok függnek, melyek egy rúgótoll segítségével fel 's le görögnek. A' fő Pintzész mindég tud, alkalmatosságot kisebb pákétok 's levelek elküldésére az egész világ minden részeibe, a' mi éghajlatunkat kivéve, 's tsekélységért a' legnagyobb pontossággal visel gondot mindenre. Lehet gondolni, hogy itt egy minutum alatt 3, 4, 5 féle nyelvet hall az ember. Mind ezekben részesülhetni, mint társaság tagja, esztendőnként 4 gvinéért, 's mint aláírott 6 gvinéért (egy gvinée 2 arany). Minden Londonj hirlap szerkeztetőnek, van itt tudósítója, a' ki kérdezősködik, nyomozgat, 's irogál. Valóssággal itt az egész világról lehet külömbkülömbféle híreket hal-

---

*) Még a' német levelező panasza tsak mehet, de mit mondhatunk mi Magyarok, kiknek nem tsak, hogy hirlapjaink nintsenek ott, hanem nevünk is alig ösméretes, tudományos műveltetésünk 's polgári letünk pedig bizonyosan tsak oly formán említettik, mint valamelyik Indiai népé, sőt a' mennyiben ezekkel az Ángolok kereskedési viszonyban állanak, még annyiban sem vagyunk ösméretesek!

lani, ez a' Jelen idő történeteinek mivhelye. E' szerint ez a' szoba felelevenítőhely, 's Londonra nézve olly kellő, mint Drezdára nézve a' Galléria vagy Rómában a' Vatikáni palota.

Aphorismai hulladékok.

Annak a' népnek 's azoknak az embereknek, kik szerentsétlenségek okait magokban kezdik keresni, többnyire nem szükség ezen okokat tovább-nyomozgatniok.

Minekelőtte az Uralkodót vádolnánk, először is a' népnek sérelmeit, és sebeit kell megvizsgálunk 's gyógyítanunk. Némely Uralkodó igen is jó gyakran azon nép eránt, mellyen uralkodik! Hány felséges virágot láttunk már a' Thronuson, 's mennyi kórót a' nép között! Majd ha egykor a' nép között tsak virág fog nyilongani, akkor bizonyosan nem leszz a' Thronuson is soha kóró!

Bonaparte és Kleber Égyptomban.

Kleber Generál a' frantzia revolutio legnevezetesebb katonáinak egyike. De előbb már fő Generál lévén, kellemetlen vala neki egy olly fiatal Hadvezér alatt állani, mint Bonaparte. Egykor emez valamelly parantsának nem engedelmeskedett Kleber. Bonaparte tüstént magához hivatja, 's így szól hozzá: Generál! „Az Úr tsak egy fővel nagyobb nálamnál. Még egy engedetlenség, 's ez a' különbség azonnal el fog tűnni.“ Ez később elmúlt közöttök, 's Bonaparte Klebert magával vitte Égyptomba, a' hol ez éppen olly vitézül, mint eszesen hartzolt. — Juliusba 1799-ben Égyptomban Abukírnál egy török hadi tsapat kiszállott, 's ezen várat bevette. Bonaparte ellene siete, Julius 25-kén,

megtámadja, 's tökéletesen megveri. Néhány óra multával híre sem volt többé a' török hadának. 6000-en feljül a' tengerbe sultak, a' többi vagy megöletett, vagy elfogattatott. Egész elragadtatással lép Kleber, a' ki itt Alvezér vala, Bonaparte eleibe, 's így kiált: „Kedves Generál! fogadja el ölelésemet; *Az Ur nagy mint a' Világ!*“ —

Bonaparte Augustus 23-dikán 1799-ben Égyptomot elhagyván a' frantzia hadak fő kormányát Kleberre bízta, a' ki Junius 4-kén 1800-ban egy fanatikus töröktől meggyilkoltatott. U—

L a j o s F ü l ö p.

Igazságtalanul vádoltatik Lajos Fülöp a' fősvénységgel, mert ő éppen nem fősvény, hanem igen is rendszerető takarékos gazda. Minekelötte a' trónra lépett volna, maga volt a' felvígyázó házánál mindenben, termésit többször maga adta el. Ez ugyan nem fejedelmi fényűzés, hanem tsak takarékos rendes gazdálkodás. De bőkezűleg adott jó intézetekre, az érdem, 's a' talentom elősegítésére. Az utólsót legszebben bizonyítja a' következő hiteles eset. Udvari mesterének írnokja egy idő óta nem teljesíté pontosan hivatalát több költemények készítése miatt. Az ura éppen elakarja ezért bocsátani a' szolgálatból, midőn Fülöp meghallván az egész dolgot, magához hivatja az írnokot, 's így szól hozzá: „Ifjú ember! azt hallom, nem jár el szorgosan kötelességében, fizetése nemde 3000 frank, mellyből annya, 's húga is él. Én kegyednek 5000 frankot adok évenként két esztendeig, ha addig jó költeményt vagy színjátékot készit; hozza el hozzám, 's én további pártfogásom alá veszem. Ellenkező esetben hagyja el Parnaszzi lakását, 's ragadja ismét a'

tollat mint írnök. Nem folyt le két év midőn ismét megjelent az ifjú Lajosnál egy színdarabbal, melly ennek igen is megtetszett 's ajánlását is megnyerte. A' De Francia Színház elfogadja, 's a' játék darabot a' legnagyobb tetszéssel játsza el. Szerzője most Frantzia ország legjelesbb költőihez tartozik, neve *Dumas*. Fősvénység ez?

Frantzia Országban egy piperkőtz (Stutzer) fogadtott egy dámával, hogy új esztendőre olly ajándékot küld neki, a' millyent senki, még a' királyné sem kap. Meg is tartotta az udvarissággal teljes szerető szavát, mert mahagoni fából egy nagy és mesterséges hordót küldött neki, megtöltve Köllni vízzel (Eau de Cologne.)

Egy Caesar nevű Római ifjú nőül vett egy Róma nevű dámát, ki oltsó szivéről hires vala. Lakadalma után ezen felírás vala olvasható halószobájának ajtaján: Cave Caesar, ne Roma tua fiat Respublica.

Egy útzó igen nyájasan fogadtatván Voltairétől Ferney-i kastélyában (várában), más nap így szólla a' Gazdához: „Annyira tetszik nekem ez a' hely, hogy hat hétig itt maradandok.“ Voltaire mosolyogva ekként válaszola: Uraságod, a' mint látszik, éppen nem akár hasonlítni Don Quixothoz, ez a' vendégfogadókat váraknak nézte, Uraságod pedig vendégfogadóknak nézi a' várakat.

N. T. Márton István Professor Úr Hamvaihoz.

Hát néma síri hant fedi hamvaid'

Szemünk elől nagy Márton - örömtelen

Homályain az alvilágnak,
Teis le rogyál temetőd' porába?

Ah! gyászigazság — el hala életed,
Melly Jót tenyésztő fénybe ragyog vala
A' szent Böltsesség' Templomába,
Hol Lauruskoszorúd fonódott.

Teis tsak ember, — gyenge — erőtelen
Ember valál, és a' Filozófia
Melly halhatatlan, nem ragadt ki
Köz nyavalyánknak erős hadából. —

Leráztad a' port, vakködü tömlötze'
Biblintseit feltörte személyed az
Örök szabadság Angyalával;
'S mennyei díszbe repült Urához.

A' Fő 'Okosság' láng palotáiba:
Mellyekbe - portól már szabad életed
Boldog világosságba látja
Azt, mi homály vala itt előtte. —

Ott vagy Te, — hol nints már akadály, 's tövis
Nagy tzelra vivő útid előtt; — Idő,
'S Tér Lelked' szűkre nem szoritja, —
Nintsen előtte szabott határ - vég. —

Látám, vagy látni láttata Képzetem,
Miként ölelt meg Kántod ezer Napok'
Fényénél, — mint Személye boldog
Attyafiát — rokonát — barátját,

A' Szent Ígazság' el nem apadható
Forrásinál; hol rég epedő eszed'
Szomját oltják örök világú
Fény patakok' ragyogó folyási. —

Az Ídeák láng lepleket öltve — száz
 Tsillag folyammal ömlenek itt feléd,
 A' számtalan világok' éjre
 Nem hajoló miliárd sugárin; —

És Égiszepség' kellemi lengnek - a'
 Tökéletesség' kerteiben veled, —
 'S a' lángsphaerák' örömligetje
 Égi tavaszba virúl körülted. —

Te boldog immár-hajh! de mi kegytelen
 Ködök' homályin éjbe vakoskodunk
 Szűk körbe hempelyeg Világunk
 Vándor-utunk' alatson porában. —

Te boldog immár — még mi vak állati
 Vágyink' hatalmas ránkrohanásai
 Ellen küzdünk; és hartzi bérünk
 Köny hullatás — zokogás — sohajtás. —

Ítt hagyta a' részt, a' mely erőtelen
 Testvére volt a' földnek; — az éjre dült
 Sirkertek' néma völgyein sir
 Viszsa hívó panaszunk utánna. —

De itt hagyád szép lelked' örök korú
 Művit, — kivívtad nagy Neved' életét, —
 Miért zokogna hát halotti
 Jaj — siralom szomorún feletted?

Ángyán Mihály.

Rejtett szó.

Két tagod ezt teszi, hogy te ki's meggyógyítod az embert
 Úgy van, végtagod is béhizonyítja szavam.

Megfejtés: a' LX Szám. Ti, ebből: Titok, Tiétek.